

AGROPREDUZETNIK
PROJEKAT - Agripreneur
Mostar, 27.4.2023.

TIM
ENERGETSKA EFIKASNOST-RASADNIK ŠLJIVE U NEVESINJU

RELEVANTNOST (1):

STANJE U OBLASTI/SEKTORU ILI SEKTORIMA INTERVENCIJE SA KONKRETNIM PROBLEMIMA

- **Šljiva je jedna od najznačajnija voćarska kultura u BiH, i najčešća vrsta koja se gaji** na proizvodnim posjedima. Na teritoriji BiH pod šljivom se nalazi 12.709 ha (Agencija za statistiku BiH).
- Konkretno, na području Nevesinjske regije najveći broj proizvodnih zasada (80%) nalazi se pod šljivom (registrovana i neregistrovana gazdinstva)
- Na području Hercegovine postoji 1 rasadnik šljive u Ljubinju, a na sjevernom dijelu BiH postoji 7 rasadnika šljive. Kod nas se najviše gaji **sorta Požegača koja je osjetljiva na Šarku šljive**. Pored nje uzgajaju se i sorte Stenlej, Čačanska rodna, Čačanska rana, Čačanska najbolja koje su tolerantne na šarku šljive Plum Pox Virus (PPV)
- U svim proizvodnim zasadima širom BiH prisutan je virus Šarke šljive. Šarka je **najopasnija i ekonomski najznačajnija bolest šljive** i drugog koštičavog voća.

- Šarka šljive je **neizlječiva!** Mjere prevencije: **upotreba bezvirusnog sadnog materijala, tolerantne sorte, suzbijanje lisnih vaši, spaljivanje zaraženih stabala !**
- **Virus se prenosi korišćenjem zaraženog kalemarskog materijala (pupoljci i kalem grančice-plemke), putem 20 različitih vrsta lisnih vaši (na razdaljine i po nekoliko kilometara!).**
- **Stopa zaraze stabala zavisi od upotrebe zdravog sadnog (sortimenta), ali i prisustva i brojnosti insekata koji su vektori virusa (vaši). U slučaju zaraze potrebno je izvršiti krčenje zasada.**
- **Nije moguće tačno utvrditi postotak zaraze na nekom području, ali konkretno u BiH virus Šarke šljive je onemogućio proizvodnju sorti koje su bile nosioci u proizvodnji šljive**
- **Virus Šarke šljive redukuje kvalitet i kvantitet prinosa šljive. Ekonomski uticaj Šarke šljive na gubitke prinosa širom svijeta na godišnjem nivou iznosi oko 600 miliona dolara**
- **U Evropi se svake godine zarazi oko 5% stabala šljive, a bolest umanjuje prinos za oko 1,5 miliona tona šljive godišnje.**

RELEVANTNOST (2):

OPIS CILJNIH GRUPA - PROBLEMI I POTREBE

- Ciljne grupe projekta su poljoprivredni proizvođači (voćari) i druge zainteresovane strane (nezaposleno stanovništvo na području Nevesinja, što iznosi oko 63% ukupnog stanovništva u Nevesinju)
- Problem predstavlja velika raširenost osjetljivih sorti šljive kako u Nevesinju tako i širom BiH, što stvara uslove za opstanak virusa u okruženju
- S toga, potrebe su sljedeće: stvoriti rasadnik na pogodnom području koje je na većoj nadmorskoj visini i dovoljno izolovano od insekata vektora virusa (npr. nadmorska visina Nevesinja je 889 m. n. v., što je pogodno za ovakvu proizvodnju reproduktivnog materijala) ,uvođenje otpornih sorti šljive (sorte Topstar 2000, Jojo, Topstar plus), podsticanje širenja proizvodnih zasada sa novim sortimentom kako bi se spriječilo širenje PPV u okruženju koji je sposoban da mutira i stvara nove sojeve, podsticanje zaposlenja lokalnog stanovništva, povećati upotrebu obnovljivih izvora energije u proizvodnji,

RELEVANTNOST (3):

KOMPLEMENTARNOST SA DRUGIM PROJEKTIMA, INOVATIVNI ELEMENTI, DODATNE VREDNOSTI

- Projekat bi omogućio zaposlenje ciljnih grupa koje inače nemaju velike mogućnosti zaposlenja (socijalni aspekt)
- Projekt donosi i inovativne elemente u okruženje: novi sortiment, oprema koja omogućava iskorišćavanje obnovljivih izvora energije, doprinos napretku u kontroli biljnih bolesti od velikog ekonomskog značaja-ENERGETSKI EFIKASNA VOĆARSKA PROIZVODNJA
- Projekat bi omogućio kooperacija sa rasadnicima sadnog materijala širom BiH, i potencijalni izvoz u budućnosti na strano tržište

LOGIČKA MATRICA (1):

Ciljevi projekta – opšti i specifični

OPŠTI CILJ:

Podrška inkluzivnom i održivom razvoju poljoprivrede u BiH kroz unaprijeđenu energetska efikasnost u voćarskoj proizvodnji

SPECIFIČNI CILJEVI:

- 1.) Zasnovati proizvodnju reproduktivnog materijala šljive upotrebom novog sortimenta šljive za proizvodnju bezvirusnih plemki na području Nevesinja i uspostaviti njihovu distribuciju u rasadnike širom BiH
- 2.) Unaprediti iskorišćavanje obnovljivih izvora energije (podzemnih voda i Sunčeve svjetlost) putem postavke solarnih panela i izgradnje bunara
- 3.) Povećati mogućnosti za radnu aktivaciju ranjivih ciljnih grupa (žene sa sela, dugoročno nezaposlena lica, lica iz ruralnih područja sa ograničenim pristupom zaposlenju) u ruralnim područjima u rasadničkoj proizvodnji

LOGIČKA MATRICA (2): Očekivani rezultati projekta sa indikatorima

OČEKIVANI REZULTATI:

Radni paket 1.-Upravljanje projektom i kvalitet

- R1) Osigurano efektivno vođenje projekta
- R2) Kreiran i stavljen u funkciju mehanizam osiguranja kvaliteta
- R3) Osigurana podrška i participacija zainteresovanih strana

INDIKATORI:

Radni paket 1.- Upravljanje projektom

- 12 sastanaka projektog tima
- Set evaluacionih upitnika
- Memorandum o saradnji potpisan sa opštinom i još min. 2 zainteresovane strane

OČEKIVANI REZULTATI:**Radni paket 2.-**

R1) Informisane ciljne grupe o savremenim trendovima u proizvodnji bezvirusnog reproduktivnog materijala i značaju njegove primjene u zasadima šljive, kao i mogućnostima zapošljavanja ranjivih grupa u proizvodnji sadnog materijala

R2) Edukovane ciljne grupe o značaju proizvodnje sertifikovanog bezvirusnog materijala (plemki)

R3) Distribuiran edukativni materijal o proizvodnji plemki od sertifikovanog sadnog materijala i realizovana promocija projekta

INDIKATORI:**Radni paket 2.-**

- 1 konferencija sa 30 učesnika, 200 ljudi dobilo promo materijal,
- održana 4 radionice, ukupno 120 učesnika (po 30 na svakoj),
- publikovan edukativni materijal za ciljnu grupu
- 1 e-brosura poslata na 200 e-adresa; 3 tv gostovanja, 1000 lajkova na fb i instagramu 😊

OČEKIVANI REZULTATI:	INDIKATORI:
<p>Radni paket 3.-</p> <p>R1) nabavljene sadnice novog sortimenta</p> <p>R2) nabavljena i postavljena oprema za rasadnik za proizvodnju plemki</p> <p>R3) podignut rasadnik</p>	<p>Radni paket 3.-</p> <ul style="list-style-type: none">- 1 studijska poseta- 150 sadnica- 1 rasadnik sa novim asortimentom
<p>Radni paket 4.-</p> <p>R1) radno angažovano 7 radnika</p> <p>R2) izvršena proizvodnja plemki</p> <p>R3) izgrađeno skladište/ trap za plemke</p> <p>R4) izvršeno klasiranje, etiketiranje, pakovanje, distribucija i prodaja plemki kao finalnog proizvoda</p>	<p>Radni paket 4.-</p> <ul style="list-style-type: none">- poslata obavještenja za ciljne grupe o mogućnosti zaposlenja- zaposleno 7 od 40 obaviještenih nezaposlenih lica- proizvedene plemke- trap

LOGIČKA MATRICA (3): Predložene aktivnosti – RADNI PAKET 1

Radni paket 1. -Upravljanje projektom i kvalitet

A 1.1. Sastanci projektnog tima

A1.2. Kreiranje i realizacija evaluacionih upitnika sa učesnicima u projektu

A1.3. Organizovanje uvodnih sastanaka sa ciljnim grupama (poljoprivredni proizvođači, nezaposlena lica iz ruralnih sredina i druge zainteresovane strane) radi obezbeđivanja njihovog učešća u projektu

A1.4 .Potpisivanje memoranduma o saradnji sa opštinom Nevesinje i zainteresovanim stranama

LOGIČKA MATRICA (3): Predložene aktivnosti – RADNI PAKET 2

Radni paket 2. –Diseminacija i edukacija

A2.1.Uvodna konferencija o semenskoj proizvodnji kao mogućnosti za lokalni ekonomski razvoj i zapošljavanje ranjivih grupa iz ruralnih područja

A 2.2. Organizovanje predavanja- informisanje proizvođača i zainteresovanih o značaju proizvodnje zdravog sadnog materijala šljive, najvažnijim bolestima i štetočinama, težini njihove kontrole i posljedica u budućnosti

A 2.3. Organizovanje predavanja o savremenim principima proizvodnje (energetska efikasnost i trendovi) bezvirusnih plemki, sertifikovana proizvodnja i značaj takovg rasadnika kod nas

A 2.4. Kreiranje i distribucija edukativne brošure o značaju sertifikovane rasadničke proizvodnje šljive

A2.5. Izrada promo materijala i organizovanje promo aktivnosti

LOGIČKA MATRICA (3): Predložene aktivnosti – RADNI PAKET 3

Radni paket 3. Nabavka novih i odomaćenih sorti i podizanje rasadnika

A 3.1. Organizacija putovanja u inostranstvo (Njemačka) - radi nabavke inicijalnog bezvirusnog sadnog materijala, obilazak rasadnika, sticanje praktičnih znanja o novim sortama, odabir sortimenta za novi rasadnik

A 3.2. Sprovođenje nabavke i uvoza sadnog materijala i izbor lokacije za rasadnik uzimajući u obzir socijalni aspekt (prisutnost radne snaga);

A 3.3. Presentacija teoretskih osnova za podizanje rasadnika vođenih iskustvima rasadničara iz evropskih zemalja (gostovanje eksperta iz Njemačke)

A 3.4. Analiza zemljišta i priprema za podizanje rasadnika

A 3.5. Potražnja, ponuda i izbor dobavljača za opremu i za podizanje rasadnika, nabavka opreme, postavka opreme na rasadnik (solarni paneli, protivgradne mreže, protivinsekatske mreže, sistem za navodnjavanje, pumpe)

A 3.6. Podizanje rasadnika

LOGIČKA MATRICA (3): Predložene aktivnosti – RADNI PAKET 4

Radni paket 4. Proizvodnja bezvirusnog materijala i prodaja

A 4.1. Uključivanje /zapošljavanje grupa koje imaju manje mogućnosti za zapošljavanje, i oglašavnje putem sredstava javne informisanosti (radio, novine) o potrebi za radnom sangom

A 4.2. Proizvodnja plemski, selekcija, rezidba

A 4.3. Podizanje poljskog skladišta (trap) za čuvanje plemki

A 4.4. Klasiranje, etiketiranje, pakovanje, distribucija i prodaja plemki

LOGIČKA MATRICA (4): Identifikovani rizici

Radni paket 1.

Rizik: Nemogućnost provođenja projektnih aktivnosti u predviđenom roku

Radni paket 2.

Rizici: Loš odaziv ciljne grupe na projekat; Promjena projektnog menadžera

Radni paket 3.

Rizik: Predrasude o kvalitetu/adaptaciji novog sortimenta

Radni paket 4.

Rizici: Kašnjenje dostave za pakovanje, inflacija, porast cijena opreme i materijala na tržištu

BUDŽET (1):

(predviđeno vrijeme za projektne aktivnosti: 1 godina)

Troškovi za projektni tim:	Količina:	Iznos:
Plate za projektni tim (menažer, asistent)	Mjesečna plata od 1000 km za 2 ljudi projektnog tima X 12 mjeseci	24.000 KM
Putni troškovi:	1.)putni trošak za 2 člana projektnog tima	1.) 150,00 KM
	2.)putni trošak za 2 člana projektnog tima (Njemačka)	2.) 1500,00 KM
	3.) putni trošak za spoljne saradnike X 4	3.) 2000,00 KM

Troškovi za stručne saradnike (obuke, predavanja-dnevnice, hrana, piće, smještaj, podizanje rasadnika)

1.)Trošak konferencijske sale X 2 dana

2.)troškovi hrane i pića za članove projektnog tima i 30 učesnika X 4 dana

3.) dnevnice za stručne saradnike X 6

4.) smještaj za stručne saradnike X4

5.)troškovi osmišljavanja edukativnog materijala

6.)troškovi izrade edukativnog materijala

7.)smještaj, hrana i piće za članove projektnog tima X 3 dana

8.) 2 dana X 4 radnika na podizanju rasadnika

9.)troškovi javnog oglašavanja (novine)

1.) 200,00 KM

2.) 3000,00 KM

3.) 1200, 00 KM

4.) 400,00 KM

5.) 100,00 KM

6.) 2000,00 KM

7.)1500, 00 KM

8.) 1200,00 KM

9.) 300,00 KM

Nabavka:	1.)sadnice 150 kom 2.)troškovi transporta sadnica 3.)trošak koncesije 0,1 ha zemljišta od opštine na godinu dana 4.) troškovi analize zemljišta 5.) protivgradna mreža 1000 m ² + 60 stubova 6.) 10 solarnih panela + 10 nosača panela 7.) protivinsekatske mreže 1000 m ² 8.) troškovi izrade 1 bunara 9.) pumpa za vodu + glavni cjevovod + fertilizator sa filterom + lateralni cjevovod sa kapaljkama 10.) pijesak za trap 11.) streč folija za pakovanje plemki	1.)150 kom X 30 km = 4560,00 KM 2.) 300, 00 KM 3.) 500,00 KM 4.) 80,00 KM 5.) 1000,00 KM+ 600,00 KM 6.) 3000,00 KM + 2000,00 KM 7.) 2700,00 KM 8.) 1000,00 KM 9.) 3000,00 KM + 2000,00 KM + 3000,00 KM + 2200,00 KM 10.) 500,00 KM 11.) 200,00 KM
Ostali troškovi:		810,00 KM
Ukupno:		65.000,00 KM

Thank you for your attention!

AGRIPRENEUR

AGRICULTURE **G**RADUATES **R**ISING **I**NNOVATION, **P**RODUCTION AND **R**ESOURCES
THROUGH **E**NTREPRENEURIAL **N**ETWORKING AND **E**DUICATION **U**PTAKE **R**ATES